

26.23x27.95	1	7	עמוד	הארץ - גלריה	20/03/2016	52410675-0
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260						

ואולי אובדן
הפרטיות
בריאליטי הוא
בכלל לא דבר רע
תקשורת

איתי שטרן

עינו הפקוחה והתכולה של "האח הגדול" נהפכה לאייקון הטלוויזיוני המכניס ביותר של הטלוויזיה הישראלית בשנים האחרונות. בעוד שבארצות הברית ובבריטניה ירדה קרנה של התוכנית, הרי שבישראל היא שומרת על רייטינג גבוה גם בעונתה השביעית. במקביל למצייצנות בה, הלכו הרשתות החברתיות ונהפכו לשדות תוכן חושפניים.

"יש מודעות הולכת וגוברת לכך שהפרטיות שלנו נעלמת", אומר פרופ' יובל קרניאל, שכתב עם ד"ר עמית לביא דינור (שניהם מלמדים במרכז הבינתחומי הרצ"ליה) את הספר "Privacy and fame: how we expose ourselves across media platforms" שראה אור באחרונה בהוצאת לקסינגטון.

"רבים כותבים וחוקרים את הנושא והגישה הרווחת היא שמדובר באסון. אנחנו מציגים גישה שונה שלפיה אובדן הפרטיות הוא לא רק תוצאה עגומה של טכנולוגיה קרה, אלא חלק בתהליך אידיאולוגי ערכי ותרבותי שמי שמוכיל אותו הוא אנשים שמוכנים לוותר על הפרטיות ומעדיפים ערכים אחרים, כמו שיתוף ותהילה".

לביא דינור: "אנשים רוצים לחשוף, לשתף, לגלות, לקבל תגובות, והקהל מחפש אותנטיות. לפעמים זה נראה מסוכן ומעורר תופעות של התפרקות, אבל ייתכן שאנו רק בתקופת מעבר, ומציאות של חשיפה תביא גם להבנה טובה יותר שלנו ושל האחר. חברה ללא סודות תהיה פתוחה יותר לקבלת מציאות מורכבת, מגוונת ופחות סטריאוטיפית".

החרם, על פי הגדרתכם, נהפך לאיום האולטימטיבי על האדם בעידן המודרני שיותר מכל מפקח להיות לבד. למעשה זה איום חברתי ישן. במה הוא השתנה מבעבר?

לביא דינור: "האדם תמיד רצה להיות מוקף חברים ולהיות חלק אהוד מקבוצה. דווקא התביעה לפרטיות היא החרג היסטורי. הטכנולוגיה המודרנית מאפשרת לנו לחזור לשורשים שלנו כבני

לא צריך סודות בחברה

מי אמר שאובדן הפרטיות ברשתות החברתיות ובתוכניות הריאליטי הוא דבר רע? פרופ' יובל קרניאל וד"ר עמית לביא דינור, מסבירים עם צאת ספרם החדש בנושא, למה לחשיפה יש צדדים חיוביים

אדם, לא רק כישוראים". קרניאל: "גם מבחינה המשפטית הזכות לפרטיות התפתחה ונהפכה למשמעותית רק במאה השנים האחרונות. דווקא כיום הן הזכות לפרטיות נמצאת בשיא מהבחינה המשפטית. הזכות קיימת בחוקות בחוקים ובאמנות בינלאומיות, כשבפועל היא כמעט לא קיימת. זוהי סתירה שיוצרת גם בלכול אצל אנשים רבים. אומרים להם שהם צריכים לדאוג לפרטיותם, אבל בפועל הם רוצים שיעקבו אחריהם, ידעו איפה הם בכל רגע, מה הם אוכלים, ואיך הם מבליים".

לביא דינור: "הביתחוד הישראלי נובע גם מהתחושה של העולם כולו נגדנו, ואנו צריכים להתגונן ולהיות חזקים. הרבה פעמים דווקא האלים ביותר מרגיש שהוא הקורבן. חשיפה של מנגנוני האלימות מראה שמקורה במקרים רבים בחוסר ביטחון ובמה שנתפש כהגנה עצמית".

לירון אורפלי, המכונה "טילטיל" (במרכז) ברגע הזכייה ב"הישרדות" השנה צילומים: טל גבעוני, תומר אפלכאום

'אומרים את האמת בפרצוף', אבל הרי לא מדובר באמת, אלא בכוסות וגסות, שנחשפות ונחזות כישרות ואותנטיות. המשותף הוא הכמיהה הציבורית לחשיפה, ולכוח שהיא יוצרת. אם אני חושף הכל משמע אני חזק ואין לי מה להסתיר. הפרטיות היא חולשה ובושה, החשיפה היא כוח". בניגוד לתפישה הרווחת כי העדר הפרטיות משקף תופעה חברתית עכשווית, לביא דינור וקרניאל שולחים את הקוראים לעבר הישראלי הרחוק. "השורשים היסטוריים של החברה הישראלית הם בלינה המשותפת בקיבוץ, ביחידה הצבאית, בחברה בשכונה ובתיכון, בתנאי עות הנוער, במה עושים כולם", אומרת לביא דינור.

קרניאל: "אנו לומדים מהמדינה מה אחרים עושים, מה מקור כל מה נהוג, ומאמצים את זה בחיינו. אם מראים לנו בטלוויזיה שידור של לידה ישר מחדר היולדות, אנו לומדים שצריך לצלם את הלידה ולהראות לחבריים, לשתף. פעם זה היה הדבר הפרטי והאינטימי ביותר בחייה של אשה, אפילו האב לא נכח בלידה. היום כל עם ישראל בפינים. זהו שינוי תרבותי וחברתי, לא רק טכנולוגי".

האם הדמוקרטיזציה שעובדת דרך הריאליטי, במסגרתה מגיעים אל מסך הפריים-טיים אנשים שלא היו בה לפני כן כמו ערבים ולהט"בים, אומרת משהו טוב על הז'אנר? קרניאל: "הייצוג של החברה הישראלית בתוכניות הריאליטי הוא חלקי ומוגבל ביותר. ייצוג הולם היה מביא חמישה משותפים ערבים לתוכניות כמו 'האח הגדול' ו'הישרדות'".

עם זאת בעקבות החשיפה המוגברת למדיה הפופולרית בפרט לטפורמות השונות יש לאנשים מודלים רבים יותר להזדהות וחיבור קו. החשיפה מביאה לעתים גם להעצמה וחיזוק של אנשים וקבוצות שהיו בעבר בשוליים, ולא היו נוכחים במדיה ובכמות המשותפת של החברה הישראלית. זהו שינוי מבורך".

קרניאל (משמאל)
לצד לביא דינור:
"בעקבות החשיפה המוגברת למדיה הפופולרית יש לאנשים מודלים רבים יותר להזדהות"

וחושבים, וכך זוכים באהדת הציבור. אותנטיות מתחברת בישראל עם עממיות, חום אנושי ופשטות כמו 'טילטיל' (לירון אורפלי), וזוהי כה 'הישרדות' השנה".

קרניאל: "יש דמיון ברור וגלוי בין גיבור תרבות וריאליטי אמריקאי כמו דונלד טראמפ לבין גיבור ריאליטי ישראלי כמו שי חי, אבל אין זהות. שניהם